

وسلواله سيالي اوده قطبیز نړيوال تیکاو

دلیکني موخه : یوه لنډه څیرنیزه شننه .

په ۲۹ / ۵ / ۲۰۰۷ نیټه ډله ایزو رسنیو اعلان کړه چې فدرالي روسیې جمهوریت یو نوي پرمختللي میزایل توغندی په بریالیتوب سره وازمایه چې د (۵۵۰۰) کیلومترو په واټن کې دروسیې په لیري ختیځ دکمچاتکا په ټاپو وزمه کې نې هدف په نښه اوله منځه یووړ . روسیې چارو اکو په گوته کړه چې دا راکټ کولای شي په هر ډول اوسني او راتلونکي راکټي ضد دفاعي سیستم کې نفوذ وکړي او ځان هدف ته ورسوي . دانوي اوږد منزله انترکانټینینټال بالیستیکی توغندی ICBM برسیره پردې کولای شي په خورا ډیر مقدار دچاودیدونکو موادو سره سرگلولي انتقال او دهدف په ځای کېني ئي وکاروي .

دوسله والي سيالي سره جوخت ساره جنگ ته په ۱۹۴۵ کال هغه وخت لاره پرانیستل شوه کله چې د می په نهمه نیټه دهتلري المان ژوندي پاتو شوو چارواکو بیله قید او شرط نه دتسلیمي پر سند لاس لیک وکړ . لدې نه وروسته دجرمني پیاوړی هیواد عملاً پر دوو برخویشلی پاته شو چې په ختیځه برخه کې ئي دزورمټي ستالین په مشرۍ دشوروي اتحاد ځاگونه ځای پر ځای او لویدیزه برخه ئي دامریکا ، انگلستان او فرانسې ځاگونه پاته شوه . لدې نه پرته دشوروي اتحاد قوتونه همدارنگه دختیځي اروپا په هیوادونو لکه یوگوسلاویا، البانیا ، چکوسلواکیا ، بلغاریا ، رومانی ، پولینډ ، هنگري کېني هم پاته او هلته ئي دچارو واگي ظاهراً دهغو هیوادونو سوسیالستي او کمونیستي گوندونو ته وسپارلي چې شوروي ته ورته رژیمونه ئي منځته راوستل او دبالټیک دري هیوادونه لکه استونیا ، لاتویا او لیتوانیا دشوروي سوسیالستي جمهوریتونو په ترکیب کې وساتل شول .

پدې توگه شوروي اتحاد دخپلو ورته رژیم لرونکو سپورمکیو سره دپلانیزه اقتصاد پربنسټ یو سوسیالستي بلاک منځته راوست او دبلي خواڅخه دامریکا په مشرې اروپاني پانگه والو هیوادونو دازاد بازار پر ستنوباندي یوپانگه وال بلاک ابادکړ . له همدغه ځایه څخه په دوهمه نړیواله جگړه کېني دیوه وسله وال سنگرانډیوالانو لاري یوډبله بیلي شوي ، یوبل ته ئي دمورچل په کیندلو لاس پوري کړ ، بي شمیره تبلیغاتي وسیلي ئي پکار واچولې ، نظامي پکتونه ئي جوړ او ځانگو ئي دنړۍ هر گوټ دخپلو تباه کونکو وسلو داور په ساحه کېنيوست .

دغو دواړو بلاکونو چې په اقتصادي برخو کېني څومره دپام وړ بریالیتوبونه پلاس راوړل ، ورسره سم ئي وسله والي سيالي چېکتیا مونده ، همدارنگه ئي د وروسته پاتو او دپرمختگ په حال کې هیوادونو ترمنځ دانډیوالانو او مینه والو شمیر زیاتیده . هغه وو چې ددواړو بلاکونو ترمنځ یوبل پر ضد تبلیغاتو دومره زورواخیست چې په حقیقت کېني داکار دجنگ یوځانگړی شکل وگرځید او داچې گرمه وسله پدې جنگ کې عملاً پکار نه وه لویدلي نود (**ساره جنگ**) پنامه ونومول شو ، شوروي اتحاد او امریکا دخپلو بلاکونو په سرکېني د (**ابر قدرتونو**) په توگه وپیژندل شول .

سور جنگ پدې توگه دوسله والي سيالي سره یوځای تر اتیایمو کلنو پوري وغزید ، ترڅوچې په ۱۹۹۲ کال داچې اولس پدې ټوله موده کېني دکرملین دپایلي نه سنجونکي ادارې نه ترپزي پوري په تنگ راغلي وو ، دمیکایل گرباچوف په مشرۍ په شوروي اتحاد کېني دسوسیالیزم ټغر ټول ، هیواد ئي ټوټه ټوټه اودسوسیالستي هیوادونو سپورمکی ئي له مداره ووتلي . ددیرو نړیوالو څیرونکو په اند پر افغانستان باندي دسره اردو تیرۍ اودافغان میرني اولس په مټ دهغه ماته دنوموړي ابرقدرتي امپراتوري دنجزیه کیدو بنسټیز علتونه دي .

دروسیې فدرالي جمهوریت چې دشوروي اتحاد ځای ناستی پاته شو ، چارواکي ئي دخصوصي کولو دپروگرام ترنامه لاندي دملې شتمنیو په چور اولوتولو کېني دومره شکل پاته شول چې هرډول سیاسي - اقتصادي ستراتیژیکي چاري تري نه هیري شوی . ددې طلايي فرصت نه په گټه اخیستلوسره امریکا د دايم الخمر باریس ایلسن په مشرې دروسیې واقتصادی اونظامي کمزوره کولوته لیځي راوغښتلي او پدې کار کېني ئي ټاکلي بریالیتوبونه هم پلاس راوړل .

لدې نه وروسته د امریکادولت ځان دنړي یوازنی ستر قدرت وگاڼه ، دملگرو ملتونو دامنیت شوراپه هکله بیخي بي پراشو اوپه نړیوال ډگر کېني ئي په خپلسریو لاس پري کړ .

د ایلسن ځای ناستی جمهور ریئس ولادیمیر پوتین دخلگو دغوښتنو تر فشار لاندي اول دهیواد واقتصادی تیکاو ته پام وراوه چې تردیره بریده داقتصادی بحران په مخنیوي کېني بریالی راووت ، دلودیز په مقابل کې ئي خپل زورور توس (**تیل اوگاز**) وکاراوه اوبیاني ونظامي چاروته هم څه ناڅه پاملرنه وکړه چې اخیرنی اودیادوني وړ لاسته راوړنه ئي همدغه از مویل شوي توغندی دي .

دڅيرونکو په نظر روسيه لکه څنگه چې پخپله ئي هم نه پټوي پدي وروستيو مياشتو کښي دامريکادتهديدله کبله سخت تحريک شوي وه ځکه چې هغوي غواړي دخپل راکټي دفاعي سپر دسيستم په لړ کي په چک جمهوريت اوپولينډکښي هم دروسيي دمخالفت سره سره خپلي راکټي هډي ځاي پرځاي کړي . پدي خاطر نو روسيي ددي دپاره چې له يوي خواه له ځانه غښتلي دفاع وکړاي شي اوله بله لوري دامريکا لويي غوښتنو ته دجواب ويلو وړتيا ولري ، په يوه زورور توغندي سره ئي گوت څښنه وکړه

دنوموي توغندي ازمايل خو دوسله والي سياي څخه څوک بيلولاي نشي ، خوداچي ددي سيالي په پيل سره به روسيه ترکومي کچي وکړاي شي دپخواني شوروي اتحاد نظامي برم ترلاسه او تر کومه واټنه به دساره جنگ په لور گامونه واخلې ترڅو امريکادهغوي خپلسريوته متوجه کړي ، لاتراوسه پوره څرگنده نده ځکه چې دټولو سياسي - اجتماعي پديدو لارښوده قوه اقتصاد دي او روسيه دخپل بييساري لور اقتصادي پوتنشيال سره سره په دومره ژور اداري فسادواماښواوي اختلاس کښي راگيرده چې داوولس په گټه دنوموړي پوتنشيال نه گټه پورته کول ورته اسانه کار نه

بريښي . مگرهغه څه چې ترلمرسيپه ده هغه داده چې دشوروي اتحاداوسوسياليستي بلاک په نريډو سره يوه يوقطبي نړۍ منځته راغله چې نړيوال امنيتي انډول ئي د زغم دفرهنگ سره يوځاي له منځه يووړ او له دي سره سم په نړۍ کښي گوت پر گوت دخونړۍ اور لمبي هرگړۍ پورته کيدلاي شي . پدي توگه کيدلاي شي دنوي ساره جنگ پيل ته دتاوده جنگ دمخنيوي په هيله ديوي زغم راوړونکي پيدوي په سترگه وکتل شي.

ددي خبري معناداده چې دضدينو وحدت او مبارزه دپيدو دموجوديت ريښوته اوبه ورکوي اودغه شي دنننۍ نړۍ يو عيني ضرورت دي چې دسوله ايز زغم دپاينست دپاره بايد په نړۍ کي دوه متضاد قطبونه مخته راشي **ترڅو دمبارزي او يووالي پر بنسټ ئي دټيکاو دبره کښيښودل شي .**

پدي کښي هيڅ شک نشته چې دروسيي په بيا پياوړي کيدو او دساره جنگ په غښتلي کيدو سره به داروپايي ټولني او امريکا ترمنځ راپيداشوي درز بيرته په رغيډو شي چې درسنيو سره دولاديمير پوتين وروستۍ مصاحبه هم کيدلاي شي په دي کارکښي مرستندويه وگرځي . نوموړي دايتاليوي ورځپاڼي Corriere della Sera ديوي پوښتنې په ځواب کي ياده کړه چې امريکا دخپل پلان شوي ميزايلي دفاعي سپر تر نامه لاندې هغه سورجنگ بياله سر ونيو او روسيه ئي وهڅول ترڅو غبرگون وښيي . ده زياته کړه : **« که چيري دامريکا اتمي ظرفيت په اروپا کښي پراختيا مومي ، نو مور به هم دخپلو اتمي راکټونومخ داروپا په لور واړوو . »**

که څه هم اروپايي ټولني لاتراوسه پدي هکله څرگند دريځ ندي ښودلي ، خو تجربه ښيي چې پدغسي حالاتوکښي به اروپا دروسيي په نسبت وامريکا ته ترجيح ورکړي . له بل پلو نه داپوتنشيال هم موجود دي اوپکارده له ياده ونه غورځول شي چې دا ډول هيوادونه لکه روسيه ، چين ، شمالي کوريا داسي نور هم کولاي شي دخپلوخلگو اونړيوالوگټو په پام کي نيولو سره ديوه نوي پکت په هکله يوه گډه ژبه پيدا او يو پياوړۍ قطب رامنځته کړي . داکار به زما په اند نه يوازي ددريمي نړۍ داوولسونو په گټه وي ، بلکه په دواړو قطبونو کښي به ورگډ هيوادونه هم دسوله ايز زغم په غير کي ځانونه د اوس په پرتله زيات په امن کي وگڼي.

بياځايه به نه وي که دهغو ناخوالو څو بيلگي چې دنړۍ ديوقطبي کيدوپايلي گڼل شويدي ، په لنډ ډول وشميرو:

۱ - په ۱۳۷۱ (۱۹۹۲) کال دافغانستان نه دسره اردو دوتلو سره سم دژنيو پريکړي چې تظمين کونکي هيوادونه ئي شوروي اتحاد او امريکا وو ، عملي نه شوي ځکه چې شوروي دولت دانهلال په درشل کي وواو امريکا نور خپل نړيوال مکلفيتونه هير اودډاکټرنجيب الله درژيم په نړولو سره ئي افغانستان ته شاوگرځوله چې نتيجه ئي:

الف - تنظيمي انارشيزم پري وشلاوه او ليونتوب ته ئي مخ ونيو ، ټوله مادي او معنوي شتمني لوټ ، دپاټکونو قانون نافذ ، خپل منځي تنظيمي جنگونو زورواخيست ، په سلگونوزره هيواد وال دوينو سيلاب يووره او ټول هيواد لوټي لوټي شو.

ب - دجنگي جنايتکارانو غوا لنگه شوه.

ج - دمخنيويپيرو بنسټپالنې ته لاره پرانيستل شوه.

د - او القاعدي ته دزرغونيدو پسرلي وغورپدي .

۲ - دشوروي اتحاد او سوسياليستي بلاک په موجوديت کي دفوندامنتاليستي خنجر تيزه خوا دکمونيزم وټکولوته اړول شويوه او کله چې هغه له منځه ولاړ ، نور نو دامريکا په زړه دخپل لستوني مار نښين ولگاوه او په ۲۰۰۱ کال ئي دسپټمبر پيښو دزهره مزه وڅکل .

- ۳ - دملگرو ملتونو دامنیت شورا دمخالفت سره سره امریکا پر عراق پر غل وکړ ، **دصدام حسین** درژیم په نسکورولو سره ئي دهغه هیوداسیاسي ټیکاو له منځه یووړ او اوس هره ورځ په سلگونو بیګناه وګړي په **وینوکی لامبی** او دظالم صدام پرکړنو **شکرونه** کاري .
- ۴ - په دوه قطبي نړۍ کې به هیڅکله هم هند او پاکستان داتمی وسلو جوګه شوي نه وای او همدارنګه به ایران اوشمالي کوریا اتمی تکنالوژي ته لاره موندلې نه وای.
- ۵ - دسومالییا او سوډان غمیزې به دومره اوږدې غزیدلې نه وای ، او....

پای